

ponad-74-tisiaci-ekspertnix-provaden-ta-doslidzeno-ponad-151-tisiacu-objektiv

2. Міністерство охорони здоров'я України: «The number of bureaus of forensic medical examination... increased from 5 to 19» (повідомлення про розширення мережі бюро), 03.02.2025. URL: <https://moz.gov.ua/uk/z-5-do-19-zrosla-kilkist-byuro-sudovo-medichnoyi-ekspertizi-de-u-2024-provodili-ekspertizi-repatrijovanih-ta-neidentifikovanih-til-zagiblih>

3. Reuters: «Ukraine collecting evidence of civilian mine deaths for ICC», 12.07.2024. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-collecting-evidence-civilian-mine-deaths-icc-2024-07-12/>

4. Klosterkamp S. «The intimate geopolitics of evidence gathering in war crime investigations» (ScienceDirect), 2024. URL: <https://publikationen.ub.uni-frankfurt.de/frontdoor/index/index/docId/83471>

5. Kozan N. «On-Going Russo-Ukrainian War and Advancing Forensic Medical Services» (journal), 2025 – аналіз потреб і викликів у судово-медичних службах. URL: <https://ifnmjournal.com/gmj/article/view/e-GMJ2025-A07>

Чепурна Тетяна Володимирівна,

аспірант кафедри криміналістики
навчально-наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБА ПРАВОПОРУШНИКА СЛУЖБОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, СУБ'ЄКТАМИ ЯКИХ Є ПРАЦІВНИКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Особа правопорушника є об'єктом дослідження низки юридичних наук, зокрема кримінального права, кримінології та криміналістики. Так, криміналістику, передусім, цікавить прикладне значення вивчення особи правопорушника, насамперед, з метою побудови криміналістичних версій, визначення типових слідчих ситуацій, прогнозування форм протидії слідству, а також обрання ефективних тактичних прийомів під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Особа правопорушника – це «мне поняття, яке охоплює сутність особи, всю сукупність ознак, які її характеризують, її

моральний і духовний світ у поєднанні із соціальними й індивідуальними умовами життя, що тією чи іншою мірою вплинули на вчинення злочину» [1, с. 61].

З цього приводу вважаємо влучним твердження, що центральним елементом криміналістичної характеристики будь-якого кримінального правопорушення є дані про особу, яка його вчинила, оскільки жодне кримінальне правопорушення не може бути реалізоване за відсутності людини, яка здійснює злочинну діяльність [2, с. 124].

У контексті досліджуваного питання важливо конкретизувати, кого саме слід вважати працівником правоохоронного органу, адже це безпосередньо визначає статус особи правопорушника у досліджуваній категорії кримінальних правопорушень.

На думку О. М. Шармар, працівник правоохоронного органу – це особа, що перебуває на службі в правоохоронному органі, у зв'язку з чим, залежно від обсягу наданих їй прав та покладених на неї обов'язків, постійно або тимчасово виконує правоохоронні або правозастосовні функції [3, с. 126].

У Постанові Великої Палати Верховного Суду від 30.08.2023 у справі № 633/195/17 (провадження № 13-39кз23) зазначено, до ознак, що характеризують працівників правоохоронних органів слід віднести такі: вони перебувають у трудових чи службових відносинах з правоохоронними органами; за характером посади, яку обіймають, виконують правоохоронну функцію. Не можуть бути суб'єктами кримінального правопорушення, передбаченого ст. 365 КК України (перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу), технічні працівники органів, зазначених у абз. 1 п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», наприклад працівники митних органів, які не здійснюють митну справу, експерти і спеціалісти, яких залучають для проведення експертиз товарів, інших предметів, та інші особи, які не мають відношення до безпосереднього здійснення митної справи. При вирішенні питання про те, чи є особа працівником правоохоронного органу, необхідно виходити із системного аналізу положень Конституції України, КК України, КПК України, КУпАП, нормативно-правових актів, які регулюють правовий статус того чи іншого органу державної влади, з яким особа перебуває у трудових чи службових відносинах; повноважень працівника згідно з його

посадовою інструкцією, які передбачають реалізацію правоохоронної функції, зокрема вжиття визначених законом превентивних заходів і заходів примусу, а також передбачених кримінальним процесуальним законодавством і законодавством про адміністративні правопорушення заходів; законодавства про пенсійне забезпечення відповідної категорії працівника [4].

Отже, на наш погляд, працівником правоохоронного органу слід вважати особу, яка перебуває у службових або трудових відносинах із відповідним правоохоронним органом та наділена повноваженнями щодо здійснення правоохоронних або правозастосовних функцій. Визначальним є фактичне виконання правоохоронних завдань, а не лише перебування в штаті органу.

М. В. Салтевський наголошує, що «характеристика особи злочинця повинна давати опис людини як соціально-біологічної системи, властивості й ознаки якої відображаються в матеріальному середовищі і використовуються для розслідування злочинів. До таких властивостей належать: фізичні, біологічні і соціальні» [5, с. 422].

О. В. Пчеліна, досліджуючи теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності, виділила наступні групи ознак, за якими варто схарактеризувати осіб, які вчиняють такі злочини: загальні (вік, стать, освіта, громадянство, сімейний стан, зайнятість, наявність судимостей); спеціальні (наявність статусу та категорія службової особи, обсяг повноважень, сфера її діяльності, наявність корумпованих зв'язків, учинення злочинів у складі злочинних угруповань, мотивація та цілі злочинного діяння) [6, с. 191–202].

Підсумовуючи наведені наукові підходи, доцільно виокремити наступні ознаки, що складають зміст криміналістичної характеристики особи правопорушника службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів:

1. Службова ознака – статус як працівника правоохоронного органу.

2. Біологічні ознаки: стать, вік.

3. Соціально-демографічні ознаки: освіта, сімейний стан, місце проживання.

4. Професійні характеристики: посада, професійна підготовка, стаж служби в правоохоронних органах.

5. Мотиваційна сфера: мотиви та мета вчинення службового кримінального правопорушення.

У розрізі досліджуваної категорії кримінальних правопорушень слід звернути увагу на професійні характеристики особи правопорушника, які вирізняються низкою специфічних рис, що значною мірою ускладнюють процес їх викриття та документування:

- високий рівень правової обізнаності;
- досвід у розслідуванні кримінальних правопорушень, що дає змогу прогнозувати можливі дії слідчого;
- знання процедур збирання доказів, що дає змогу фальсифікувати або знищувати їх;
- розвинені комунікативні навички та вміння впливати на людей;
- приналежність до професійної корпоративної спільноти, що нерідко підтримує «кругову поруку».

Врахування цих ознак дозволяє не лише зрозуміти соціальний портрет правопорушника, а й ефективно прогнозувати його поведінку, визначати потенційні ризики протидії слідству та обирати оптимальні тактичні прийоми розслідування.

Список використаних джерел

1. Шеленіна К. Г. Структура криміналістичної характеристики вбивств, учинених засудженими в місцях позбавлення волі. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4 (83). С. 56–67.

2. Тихоненко В.М. Криміналістична характеристика особи злочинця в злочинах, передбачених ст. 355 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2014. Вип. 28. Том 3. С. 123–128.

3. Шармар О.М. Працівник правоохоронного органу, близькі родичі, члени сім'ї чи інші близькі йому особи як потерпілі від злочину, передбаченого ст. 345 КК України. *Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України* : матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. Ч. 2. (Київ, 12 берез. 2015 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ. 2015. С. 126–127. URL : <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/caa9b727-5bc4-41fc-a2f7-40b0432a7fd2/content>.

4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 30.08.2023 р. у справі № 633/195/17 (провадження № 13-39кз23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396900> (дата звернення 06.09.2025).

5. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному вигляді) : підручник Київ : Кондор, 2005. 588 с.

6. Пчеліна О.В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 568 с.

Черняєв Кирило Олексійович,

здобувач вищої освіти Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Зозуля Ігор Вікторович,

професор кафедри криміналістики та судової експертології навчально-наукового інституту № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ НАВІГАЦІЙНИХ ДАНИХ ЗАСТОСУНКУ ALPINEQUEST У МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЯХ, ВИЛУЧЕНИХ ПІД ЧАС СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

В умовах сучасного збройного конфлікту мобільні термінали, що вилучаються у представників незаконних збройних формувань та регулярних військ противника, стають одним із ключових джерел розвідувальної інформації та цифрових доказів. Специфіка бойових дій, зокрема активне застосування засобів радіоелектронної боротьби, змушує комбатантів відмовлятися від онлайн-сервісів на користь спеціалізованих офлайн-навігаторів, таких як AlpineQuest, Locus Map чи Organic Maps. Проте, на практиці органи досудового розслідування стикаються з системною протидією: підозрювані свідомо видаляють історію маршрутів, дорожні точки та файли завантажених карт, намагаючись приховати сліди своєї діяльності. Це створює суттєву проблему для криміналістів, оскільки стандартні інструменти криміналістичної техніки часто не здатні відновити видалені геопросторові дані, якщо вони були перезаписані або приховані у специфічних форматах кешування.

Актуальність теми дослідження є беззаперечною в контексті документування та розслідування злочинів проти основ